

## TAHA HUSAYN DAN NOVEL AL-AYYAM

OLEH OSMAN BIN HAJI KHALID

### PENDAHULUAN:

Almarhum Dr. Taha Husayn ialah seorang tokoh sasterawan Arab yang ulung dalam dunia kesusasteraan Arab Moden, khususnya di negara Mesir dan umumnya diseluruh dunia Arab. Nama beliau tidak boleh diabaikan oleh mana-mana pengkaji yang ingin membicarakan tentang perkembangan kesusasteraan Arab moden, kerana sebahagian besar dari tokoh-tokoh kesusasteraan Arab Moden, baik penyair mahu pun penulis, adalah merupakan murid Dr. Taha Husayn, baik secara langsung, atau tidak.

Ketokohan beliau dalam sastera moden Arab adalah berdiri sejajar, malahan melebihi tokoh-tokoh seperti 'Abbas Mahmud al-'Aqqad, Taufiq al-Hakim, Shauqi, Hafiz Ibrahim, Mahmud Taimur dan lain-lain lagi.

### RIWAYAT HIDUPNYA:

Taha Husayn dilahirkan pada 14hb. November 1889 di sebuah perkampungan didaerah *Minya* dibahagian Ulu negeri Mesir. Ayahnya ialah seorang buruh kilang gula, beliau mempunyai 13 orang anak, hasil perkongsian hidupnya dengan dua orang isteri. Taha Husayn adalah anak yang ketujuh dalam keluarganya.<sup>1</sup> Ketika berumur 3 tahun, Taha Husayn mengidap penyakit mata, oleh kerana rawatan perubatan yang ada ditempatnya pada masa itu tidak begitu sempurna, ditambah lagi dengan sikap keluarganya yang lebeh suka kepada rawatan tradisional, maka penyakit tersebut makin bertambah kuat sehingga akhirnya kedua-dua matanya menjadi buta.<sup>2</sup>

Oleh kerana kecacatan yang dialami oleh Taha Husayn, maka keluarganya telah merancangkan masa hadapannya, iaitu untuk menjadi seorang ahli agama. Beliau telah dimasukan kesebuah sekolah rendah dikamponnya untuk mempelajari bacaan, tulisan serta menghafal al-Quran. Kemudian dengan harapan untuk menjadi seorang ahli agama yang diakui, beliau telah dihantarkan oleh

<sup>1</sup> Dr. 'Abd al-Rahman al-Badawi, *Ila Taha Husayn fi 'Aid Miladihi al-Sab'in*, Dar al-Ma'arif Cairo 1962, hal. 9, dan lihat Majallah *al-Adab*, bilangan 8, Januari, 1963, tahun ketujuh, hal. 433.

<sup>2</sup> *Al-Ayyam*, jilid pertama, cetakan 53, Dar al-Maarif, Cairo, 1975.

keluarganya belajar di Universiti al-Azhar, iaitu ketika berusia 13 tahun.<sup>3</sup>

Taha Hysayn banyak menceritakan pengalaman suka dukanya sewaktu belajar di Universiti al-Azhar ini dalam Novel *Al-Ayyam*. Beliau merasa tidak begitu senang dengan sistem pengajaran dan cara penyampaian pelajaran yang diberikan oleh guru-guru di Azhar pada masa itu, beliau merasa bahawa pengajaran yang ada di Al-Azhar ketika itu tidak dapat memenuhi dan memuaskan perasaan dahaganya kepada ilmu pengetahuan. Bagaimanapun hanya ada beberapa guru sahaja yang dapat memberikan kepuasan kepada dirinya, diantara mereka ialah Assayyid Sheik al-Marsafi, guru sastera Arab di Universiti al-Azhar pada masa itu dan Sheikh Bakhit, guru perundangan Islam di Universiti tersebut.<sup>4</sup>

Sejak dari itu beliau mula tidak begitu berminat untuk meneruskan pelajarannya di al-Azhar dan kebetulan pula pada tahun 1908 muncul sebuah Universiti baru yang dibiayai oleh rakyat, iaitu Universiti Mesir, yang sekarang ini di kenali dengan nama Universiti Cairo. Universiti ini dikelolakan oleh tenaga pengajar tempatan yang mempunyai pengalaman yang luas tentang pengetahuan Arab disamping mempunyai pengalaman tentang pengetahuan-pengetahuan Barat yang baru. Selain dari itu Universiti ini juga mengambil tenaga pengajar asing yang terdiri dari para Orientalis yang luas pengalaman mereka, seperti Ignazio Guidi, Enno Citmann, Nalino, Louis Clement dan lain-lain lagi.<sup>5</sup>

Taha Husayn mengambil keputusan meninggalkan Universiti al Azhar dan pergi menyambungkan pelajarannya di Universiti baru ini. Beliau menghabiskan masa disini selama 6 tahun dan pada tahun 1914 beliau berjaya memperolehi Ijazah Ph.D dari Universiti tersebut setelah mengemukakan sebuah disatasi yang berjudul *Dhikra Abi Al-'Ala'*. Taha Husayn adalah merupakan calun yang pertama sekali dianugerahkan Ijazah Ph.D oleh Universiti tersebut.

Memandangkan kepada kebolehan dan kemampuan yang ada pada Taha Husayn, beliau telah dihantar oleh Universiti Cairo, untuk menyambungkan pelajarannya diluar negeri, iaitu di Perancis. Beliau bertolak ke Prancis pada bulan November 1914, empat tahun kemudian beliau sekali lagi berjaya mendapat Ijazah Ph.D dari Universiti Sorbonne setelah mengajukan kajiannya *La Philosophie Sociale d'Ibn Khaldun*.<sup>6</sup> Selepas itu beliau meneruskan lagi pela-

<sup>3</sup> Ibid, hal. 138.

<sup>4</sup> Dr. 'Abd al-Rahman al-Badawi, *Ila Taha Husayn fi 'Aid Miladihi as-Sab'in*, Dar al-Ma'arif, Cairo 1962, hal. 10.

<sup>5</sup> Ibid, hal. 10.

<sup>6</sup> Pierre Cachia, *Taha Husayn, His Place in the Egyptian Literary Renaissance*, London 1965, hal. 55.

jarannya untuk mengambil Diploma *Post Graduate* dalam undang-undang Romani. Diploma tersebut diperolehinya dengan cemerlang pada tahun 1919.<sup>7</sup>

Sewaktu berada di Prancis beliau telah berkahwin dengan seorang gadis Prancis bernama Suzan yang sebelum ini banyak menolongnya memahami Bahasa Prancis, Bahasa Latin dan menolongnya mengikuti pelajaran dan menyediakan kajian-kajiannya. Dari perkongsian hidup ini mereka mendapat dua orang anak, seorang perempuan bernama Aminah iaitu isteri kepada bekas menteri luar Mesir Dr. Hassan al-Zayyat dan seorang lagi ialah Dr. Mu'nis seorang pegawai tinggi UNISCO di Paris.

#### **JAWATAN YANG DISANDANGNYA:**

Sekembalinya dari luar negeri, beliau telah dilantik oleh Universiti Mesir sebagai Pensyarah Sejarah Greek dan Roman. Pada tahun 1925 beliau ditugaskan mengajar sejarah kesusasteraan Arab di Fakulti sastera Universiti tersebut. Pada tahun 1928 beliau dilantik menjadi Dekan Fakulti tersebut, tetapi oleh kerana parti pemerintah pada masa itu tidak begitu senang dengan Taha Husayn, beliau dipaksa meletakkan jawatannya, bagaimana pun jawatan Dekan ini di sandang sekali lagi oleh beliau pada tahun 1938 hingga tahun 1939. Pada tahun 1942 beliau dilantik sebagai penasihat di Kementerian Pelajaran merangkap Naib Canselor Universiti Iskandariah. Pada tahun 1950 beliau dilantik sebagai Menteri Pelajaran sehinggalah meletusnya pemberontakan Mesir pada bulan Julai 1952.

Semasa menjadi Menteri Pelajaran beliau menekankan bahawa pelajaran adalah satu perkara yang mesti dan di perlukan oleh setiap rakyat, sepertimana mereka memerlukan air dan udara. Beliau juga menggesa supaya dibuka peluang pelajaran seluas-luasnya kepada rakyat, dan negara hendaklah menjalankan dasar pelajaran percuma kepada seluruh rakyat dari peringkat yang serendah-rendahnya kepada peringkat yang setinggi-tingginya.<sup>8</sup> Pandangan dan pendapat-pendapat beliau ini dijelaskan dalam bukunya *Mustaqbal al-Thaqafah Fi Misr* .

#### **KARYA—KARYA**

Banyak sekali karya yang dihasilkan oleh Taha Husayn dalam berbagai-bagai bidang seperti kesusasteraan, falsafah, sejarah, novel, drama, puisi dan lain-lainnya. Karya-karya tersebut sebahagian bersarnya adalah karya-karya asli, manakala sebahagian kecil lagi ialah karya-karya terjemahan.

<sup>7</sup> *Ila Taha Husayn fi 'Aid Miladihi as-Sab'in*, hal. 14.

<sup>8</sup> *Ibid*, hal. 16.

Mungkin karyanya yang sulong sekali ialah tesis yang dikemukakan kepada Universiti Mesir untuk memenuhi kehendak Ijazah Ph.D. Tesis ini telah dicetak dan diterbitkan pada tahun 1915 dengan judul asal *Dhikra Abi al-'Ala'*. Buku ini menyentuh tentang Abu al-'Ala' seorang penyair buta yang ulung dalam zaman Abbasiyah. Ada kemungkinan bahawa Taha Husayn tertarik dengan perwatakan dan pandangan-pandangan penyair ini kerana terdapat persamaan sifat antara beliau dengan penyair tersebut, dan beliau lebih dapat merasakan tentang pengalaman dan penderitaan yang dialami oleh penyair Abu al-'Ala'.

Walau pun Taha Husayn banyak menimba pengetahuannya dari Barat, tetapi ini tidak menghalang minat dan perhatian beliau terhadap kesusasteraan lama Arab. Beliau begitu tertarik dan berminat sekali dengan sastera lama dan beliau merasakan perlu dicetuskan minat tersebut dikalangan jenerasi muda untuk mengkaji dan menyurut keindahan-keindahan serta nilai-nilai murni yang terdapat dalam sastera lama itu. Atas tujuan tersebut beliau telah menghasilkan beberapa karya tentang kesusasteraan lama Arab, antaranya ialah buku *Fi al-Adab al-Jahili*, dan *Hadith al-Arbi'a'*.

Beliau juga menghasilkan buku-buku tentang sejarah Islam untuk memperlihatkan kepada jenerasi muda bahawa lambaran sejarah Islam yang lampau banyak mengandungi pengajaran-pengajaran dan kesimpulan-kesimpulan yang boleh diambil faedah oleh mereka. Diantara buku-buku sejarahnya ialah *'Ala Hamish al-Sirah*, *'Ali wa Banuh*, *Al-Fitnah al-Kubra*, *'Uthman* dan *Al-Wa'd al-Haqq*.

Selain dari itu Taha Husayn juga memperlihatkan ketokohnya dalam penulisan novel. Diantara novel-novelnya, selain daripada novel *Al-Ayyam*, ialah *Du'a al-Karawan*, *Shajarat al-Bu's*, *Al-Hubb al-Da'i*, *Adib*, *Al-Qasr al-Mansyhur* dan *Ahlam Shahrazad*.<sup>9</sup>

Inilah sebahagian dari karya-karya Taha Husayn yang ditinggalkan untuk memperkayakan perbendaharaan kesusasteraan Arab, dan karya-karya ini serta ketokohnya itulah yang menyebabkan nama beliau terkenal bukan sahaja di dunia Arab malahan juga di dunia Barat. Akhirnya setelah memberikan sumbangan yang tidak ternilai, beliau meninggal dunia pada 29hb Oktober, 1973 setelah usianya hampir-hampir mencapai 84 tahun.<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Lihat Senarai Karya-karyanya dalam buku *A'lam al-Adab al-Mua'sir fi Misr*, oleh Dr. Hamid Al-Sakkut, Cetakan American University, Cairo 1975.

<sup>10</sup> *Ibid*, hal. 16.

#### NOVEL *AL-AYYAM*:

Menurut pandangan ahli-ahli keritik, novel *Al-Ayyam* yang ditulis oleh Taha Husayn adalah karyanya yang terulung sekali,<sup>11</sup> malahan novel ini, walaupun telah didahului oleh novel *Zainab* yang telah diterbitkan oleh Doktor Mohd. Husin-Haikal pada tahun 1914, lebih bermutu dari novel yang pertama itu.

Novel ini pada mulanya diterbitkan secara bersiri dalam majalah *al-Hilal*, kemudian dikumpul dan diterbitkan penggal pertamanya pada tahun 1929 mengandungi 134 halaman, penggal yang kedua pula diterbitkan pada tahun 1939.<sup>12</sup>

#### CIRI-CIRI *AL-AYYAM*:

Jika diteliti *Al-Ayyam* ini, maka kita akan dapati bahawa ia mempunyai tiga ciri yang besar, iaitu ciri-ciri novel, biografi dan kaji masyarakat. Sebenarnya para pengkaji menemui kesukaran untuk menentukan bentuk kesusasteraan *Al-Ayyam* ini, apakah ia merupakan biografi penulis, atau apakah ia merupakan novel atau sebuah buku yang menyurut kajian masyarakat. Kesukaran-kesukaran ini timbul, seperti yang dijelaskan tadi, berdasarkan bahawa ketiga-tiga ciri tersebut ujud dalam *Al-Ayyam*.<sup>13</sup>

Walaupun ada sebahagian pengkeritik cenderung menganggap bahawa *Al-Ayyam* ini merupakan sebuah biografi, tetapi bagi kita kesimpulan tersebut adalah tidak tepat dan tidak begitu menyakinkan. Ini ialah memandangkan bahawa penulis sendiri tidak menggunakan gantinama *aku* didalam buku tersebut, malahan penulis menggunakan gantinama *dia* dan kadang-kadang pula disebutkan *budak itu*. Satu perkara lagi, peristiwa-peristiwa yang diceritakan oleh penulis dalam buku tersebut, tidak semuanya berkisar tentang peristiwa-peristiwa yang dialami oleh penulis dalam hidupnya, malahan terdapat banyak peristiwa sampingan yang diceritakan oleh penulis tentang kepercayaan, tradisi dan adat-adat yang menjadi pegangan masyarakat luar bandar Mesir pada ketika itu. Disamping itu dikisahkan pula tentang kehidupan masyarakat luar bandar, cara-cara menyambut perayaan dan juga tentang bentuk dan perjalanan pendidikan yang terdapat pada masa itu.

Saya lebih cenderung mengatakan bahawa *Al-Ayyam* itu merupakan sebuah novel walaupun sifat-sifat atau nilai-nilai novel yang sebenar tidak begitu lengkap didalamnya. Ini ialah berdasarkan ba-

<sup>11</sup> Lihat Dr. Shauqi Daif, *al-Adab al-Arabi al-Mua'sir*, Dar al-Ma'arif, cetakan ketiga, hal. 284.

<sup>12</sup> *Ila Taha Husayn fi 'Aid Miladihi as-Sab'in*, hal. 21 — 22.

<sup>13</sup> Lihat Dr. 'Abd al-Muhsin Taha Badr, *Tatawwur al-Riwayah al-'Arabiyyah*, Dar al-Ma'arif, cetakan kedua 1968, hal. 298.

hawa segala peristiwa yang diceritakan oleh penulis mempunyai jalinan dan kaitan, baik secara langsung atau tidak langsung, dengan watak utama *Al-Ayyam* iaitu watak *dia* atau *budak itu*, yang mungkin dimaksudkan diri penulis sendiri.

Walau bagaimana pun, terdapat beberapa kelemahan di dalam novel ini, terutamanya didalam penyusunan plotnya, dimana didapati kadang-kadang plotnya tidak kemas dan terputus-putus. Perkara ini berlaku, mungkin kerana penulis banyak mengemukakan watak-watak sampingan yang tidak banyak mempunyai peranan dalam perjalanan cerita. Watak-watak ini kadang-kadang diceritakan dalam dua atau tiga baris sahaja kemudian hilang langsung dan tidak timbul lagi dalam kisah-kisah selanjutnya, malah kadang-kadang penulis meninggalkan seseorang watak atau sesuatu peristiwa yang sedang digambarnya dengan tujuan mengambil kesempatan untuk menggambarkan sesuatu yang dirasakan dalam dirinya dan hendak disampaikan secara langsung kepada pembaca.

#### **DORONGAN UNTUK MENULIS NOVEL INI:**

Novel ini diabadikan oleh penulis dengan tujuan untuk menggambarkan perasaan hampa dan rasa kecewa beliau dengan pengalaman dan peristiwa pahit yang dialami dalam hidupnya. Perasaan-perasaan hampa dan kecewa itu adalah hasil dari kejahilan dan kemiskinan masyarakat sekelilingnya. Kerana kejahilan dan kemiskinanlah beliau telah hilang salah satu pancaindera yang paling berguna dalam dirinya, iaitu penglihatannya. Kehilangan pancaindera ini menyebabkan keadaan hidup beliau berubah, dan ia merasakan bahawa dirinya tidak setaraf lagi dengan saudara-saudaranya yang lain dan terpaksa bergantung hidupnya kepada orang lain. Kalaulah keluarganya dari golongan orang-orang yang berada, mempunyai harta dan berpelajaran, sudah tentu keadaan tersebut tidak akan menimpa dirinya, atau kemalangan yang menimpa dirinya itu dapat dielakkan.

Kemiskinan dan kejahilan juga menyebabkan ibu dan keluarganya tidak dapat mencurahkan sepenuh kasih sayang dan memberi perhatian yang penuh kepadanya, kerana ibunya yang mempunyai begitu ramai anak, tidak dapat memberikan kasih sayang yang secukup kepadanya, sedangkan ia memerlukan perhatian yang agak lebeh, kerana ia telah menjadi seorang yang cacat.<sup>14</sup> Pekerjaan bapanya sebagai buruh di kilang gula dengan pendapatan yang kecil, sudah tentu tidak dapat memberikan saraan yang lumayan kepada keluarganya, meskipun kehidupan keluarga ini mungkin lebih baik

<sup>14</sup> Perasaan ini disuarakan oleh Taha Husayn dalam buku *al-Ayyam* hal. 17 — 18.

dan lebih senang jika dibandingkan dengan keluarga-keluarga lain dalam masyarakat luar bandar ketika itu.

Rasa kecewa dan hampa penulis bukan sahaja ditemui dalam lengkongan keluarganya, malah ketika beliau mengikuti pelajarannya, terutamanya sewaktu berada di Universiti Al-Azhar, beliau merasa kecewa dan hampa dengan cara pengajaran dan cara-cara penyampaian pelajaran yang diberikan oleh guru-gurunya ketika itu, kerana beliau merasakan cara-cara tersebut tidak dapat memupuk keinginannya yang meluap serta kehausannya kepada ilmu pengetahuan.<sup>15</sup> Jadi dengan sebab itu tidak hairanlah kalau beliau telah mengecam sistem pendidikan yang terdapat pada masa itu.

Satu lagi pengalaman yang paling pahit dalam hidupnya dan mencetuskan perasaan kecewa dan hampa yang mendalam dalam jiwanya ialah kecaman-kecaman dan keritik-keritik tajam yang di lemparkan kepadanya oleh masyarakat umum, terutamanya kalangan Universiti Al-Azhar, terhadap salah sebuah hasil karyanya iaitu bukunya *Fi al-Shi'r al-Jahili* yang diterbitkan pada tahun 1924.

Dalam buku tersebut beliau telah mengutarakan suatu teori baru berhubung dengan puisi lama Arab. Teori tersebut didasarkan kepada falsafah Decart yang menghendaki seorang pengkaji “meragui atau mengsyaki sesuatu pendapat sebelum diyakini kebenarannya”. Berdasarkan falsafah ini Doktor Taha Husayn menyarankan bahawa tidaklah benar puisi Arab dalam zaman Pra Islam itu diciptakan oleh penyair-penyair zaman tersebut, malahan puisi-puisi tersebut, seperti yang terdapat didalam buku-buku sastera, adalah dihasilkan oleh penyair-penyair kebelakangan, iaitu penyair-penyair dalam zaman Islam, kemudian disandarkan puisi-puisi tersebut kepada penyair-penyair Pra Islam.

Untuk menguatkan teorinya, beliau menekankan bahawa puisi-puisi tersebut, yang dikatakan dicipta oleh penyair-penyair Pra Islam, ditulis dalam Bahasa Arab fusha (kelasik) yang digunakan oleh suku Adnaniah, sedangkan suku Adnaniah ini adalah golongan Arab yang mendatang, ertinya bukanlah Arab Asli. Suku Arab yang asli ialah mereka yang tinggal di bahagian Selatan Semenanjung Tanah Arab dan mereka menggunakan Bahasa Himyar. Jadi kalaulah betul puisi-puisi tersebut di ciptakan oleh penyair-penyair Arab Pra Islam, kenapakah puisi-puisi tersebut tidak ada yang tertulis dalam bahasa orang-orang Arab Selatan itu.

Selain dari itu, mengikut Taha Husayn lagi, puisi tersebut tidak banyak menjelaskan tentang kehidupan Arab dalam zaman Pra Islam didalam bidang ekonomi, politik, sosial dan akidah, sedangkan puisi

<sup>15</sup> Ibid, 144.

mencerminkan kehidupan suatu bangsa dalam bidang-bidang yang tersebut, dan merupakan gambaran zaman ketika karya-karya tersebut dihasilkan.<sup>16</sup>

Teori baru yang disarankan oleh Taha Husayn ini telah menimbulkan reaksi yang hangat sekali dan beliau di kecam dengan hebat, terutamanya oleh Mustafa Sadik Al-Rafie dan gulungan Al-Azhar.<sup>17</sup> Reaksi-reaksi tersebut begitu hebat sekali sehingga kerajaan terpaksa campur tangan dan mengeluarkan arahan supaya buku tersebut ditarik dari pasaran. Bagaimana pun buku tersebut diterbitkan semula dengan nama *Fi al-Adab al-Jahili* setelah dipinda beberapa bahagian didalamnya dan ditambah beberapa bahagian yang baru.

Jadi kecaman yang hebat, terbit dari reaksi teori Taha Husayn, sehingga beliau dituduh sebagai seorang yang terpesong dari kepercayaan agama dan menjadi kufur, itu juga melahirkan perasaan hampa dan kecewa yang mendalam sekali dalam jiwa penulis. Perasaan hampa dan kecewa ini mengingatkan beliau kepada penderitaan dan kekecewaan yang dialami dalam masa muda rumajanya dahulu. Beliau yakin bahawa kecaman-kecaman tersebut adalah terbit dari kejahilan masyarakatnya yang terkongkong dengan pendapat dan pandangan lama dan tidak mahu menerima perubahan serta pendapat-pendapat baru. Kalau dulu kejahilan dan kemiskinan keluarga dan masyarakatnya menyebabkan beliau mengalami kekecewaan dan penderitaan dalam hidupnya, maka sekarang, setelah beliau menjadi seorang yang dewasa dan terpelajar, kejahilan masyarakat juga menyebabkan beliau dikecam dan dilemparkan dengan tuduhan-tuduhan yang melulu serta tidak diberikan penghargaan dan sanjungan yang sewajarnya. Peristiwa-peristiwa itulah nampaknya yang telah mendorong beliau menghasilkan novel ini, dengan tujuan untuk menyedarkan masyarakatnya bahawa kemiskinan dan kejahilan itu perlulah dikikis dan dibasmi dari masyarakat, andainya suatu masyarakat itu ingin mencapai perubahan dan kedudukan yang tinggi.

<sup>16</sup> *Fi al-Adab al-Jahili*, Cetakan kedua, Dar al-Ma'arif, Cairo 1958, hal. 74.

<sup>17</sup> Lihat Dr. Jamaluddin al-Ulusi, *Taha Husayn Baina Ansarihi wa Khusumihi*, Baghdad 1973, hal. 148.